

TÜRK DİLİ

DİL VE EDEBİYAT DERGİSİ

AĞUSTOS/2008

Sayı: 680

Ahmet Cüneyt ISSI

Ferda ZAMBAK

Veysel ŞAHİN

Nazım Dündar SAYILAN

Prof. Dr. Hamza ZÜLFİKAR

Şakir SUSUZ

Harun DOĞRUYOL

Ejder ÇELİK

Fahri ERSAVAŞ

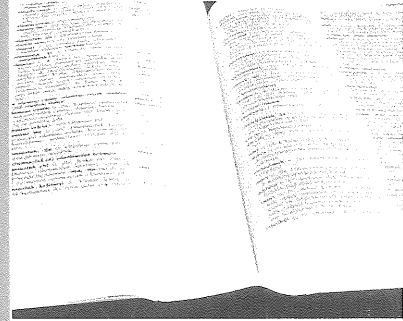
Yrd. Doç. Dr. Fatih ARSLAN

Mustafa BÜLBÜL

Mine Engin TEKAY

Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA

Prof. Dr. Nevzat GÖZAYDIN

4 YTL

TÜRK DİLİ

Dil ve Edebiyat Dergisi

Cilt: XCVI • Sayı: 680 • Ağustos 2008

Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü Türk Dil Kurumu adına

Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın

Yazı Kurulu

Prof. Dr. Sadık Tural

Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın

Prof. Dr. Mustafa Canpolat

Prof. Dr. Nevzat Gözaydın

Prof. Dr. Saim Sakaoglu

Prof. Dr. Recep Toparlı

Yayın Danışma (Hakem) Kurulu

Prof. Dr. Ömer Faruk Akün

Prof. Dr. Ali Berat Alptekin

Prof. Dr. Meliha Anbarcıoğlu

Prof. Dr. Mustafa Argunşah

Prof. Dr. Erman Artun

Prof. Dr. Ayten Coşkunoglu-Bear

Prof. Dr. Abide Doğan

Prof. Dr. Kemal Eraslan

Prof. Dr. Efrasiyap Gemalmaz

Prof. Dr. Tuncer Gülensoy

Prof. Dr. Gürer Gülsevin

Prof. Dr. Günay Karaağaç

Prof. Dr. Filiz Kılıç

Prof. Dr. Hasibe Mazıoğlu

Prof. Dr. Orhan Okay

Prof. Dr. Mustafa Öner

Prof. Dr. Nazım Hikmet Polat

Prof. Dr. Yekta Saraç

Prof. Dr. Celâl Tarakçı

Prof. Dr. Kâzım Yetiş

Prof. Dr. Nuri Yüce

Prof. Dr. Bilal Yücel

Yayına Hazırlık

Sayfa Tasarımı / Düzelti

Ayda Ertüm Konukoğlu, Elif Sevindik Karakuş

Yayın Türü • Aylık dergi

Yönetim Yeri

Atatürk Bulvarı 217, 06680 Kavaklıdere/ANKARA

Telefon Yazı İşleri • (0312) 427 28 79

Abone • (0312) 428 61 00/109

Belgegeçer (Faks) • (0312) 428 52 88

Genel Ağ Sayfası • <http://tdk.org.tr>

E-posta • turkdili@tdk.org.tr

Baskı: Öncü Basım Yayım Tanıtım Ltd. Şti.

Basımevi Sorumlu Müdürü • Yusuf C. Avan

Basımevi Telefonu • (0312) 384 31 20

Basım Yeri ve Tarihi • Ankara, 1 Ağustos 2008

ISSN-1300-2155

Türk Dili, Türk Dil Kurumunun
elli beş yıldır yayımlanan aylık dergisidir.
İlk sayısı Ekim 1951'de yayımlanmıştır.

***

Türk Dili, Üniversiteler Arası Kurul Başkanlığının kabul ettiği ulusal hakemli dergi niteliğini taşımaktadır.

Türk Dili dergisinde yayımlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlarıdır. Dergide yayımlanan her türlü yazı ve şiirin yayın hakları Türk Dil Kurumuna aittir. *Türk Dili* dergisinde yayımlanan her türlü yazı ve şiir, Türk Dil Kurumunun yazılı izni olmadan bir başka yerde yayımlanamaz. Ancak, yazı, şiir ve fotoğraflar kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir. Yazı ve şiirlerin Genel Ağ (Internet) ortamında yayımlanması; filme alınması, bestelenmesi veya oyunlaştırılması hakları da Türk Dil Kurumuna aittir.

Türk Dili dergisi Yazı Kurulu gerekli gördüğünde yazılarda değişiklik ve kısaltma yapabilir. *Türk Dili* dergisi yayın ilkeleri <http://tdk.gov.tr/turkdili.html> adresinde belirtilmiştir.

Abonelik

Türk Dili dergisine yıllık veya altı aylık abone olunabilir. 2008 yılı için yıllık abonelik 40 YTL, altı aylık abonelik ise 20 YTL'dir. Öğretmen, öğretim elemanı ve öğrenciler için abone tutarı yıllık 30 YTL, altı aylık ise 15 YTL'dir. Ülke dışı için yıllık abonelik 50 ABD dolarıdır. Dergilerin okul dışındaki bir adrese yollanmasını isteyen öğretmen ve öğrenciler, durumlarını gösterir bir belgeyi Kurumumuza abone istekleriyle birlikte göndermelidirler. Abone tutarı T. İş Bankası Kavaklıdere Şubesindeki 1093 numaralı hesabımıza (ayrıcılık hesap, havale ücreti alınmamaktadır) veya 128 236 numaralı posta çeki hesabımıza yatırılabilir. Abonelik işlemlerinin tamamlanabilmesi için banka alındı belgesinin Türk Dil Kurumu Yurt İçi ve Yurt Dışı İlişkiler Şube Müdürlüğü Atatürk Bulvarı 217, 06680 Kavaklıdere/ANKARA adresine gönderilmesi gerekmektedir.

İ ç i n d e k i l e r

<i>Ahmet Cüneyt İSSİ- Ferda ZAMBAK, Şehre/Şehirden Sızan Duyarlıklar:</i>	
Bodrum Dörtlemesi'nde Metafor Olarak Bodrum	99
<i>Veysel ŞAHİN, Ömer Seyfettin'in "Başını Vermeyen Şehit" Adlı Öyküsünde</i>	
Kendilik Bilinci	111
<i>Nazım Dündar SAYILAN, Kocatepe (Şiir)</i>	124
<i>Prof. Dr. Hamza ZÜLFİKAR, Dünden Bugüne Türkçe</i>	126
<i>Şakir SUSUZ, Güzel Yurdum (Şiir)</i>	135
<i>Harun DOĞRUYOL, Deniz ve Sen (Şiir)</i>	136
<i>Ejder ÇELİK, Bile Bile "Emosyonel"</i>	137
<i>Fabri ERSAVAŞ, Yolculuk (Şiir)</i>	139
<i>Yrd. Doç. Dr. Fatih ARSLAN, Postmodernizm Yeniden Anlam(landırm)a</i>	
Denemesi	140
<i>Mustafa BÜLBÜL, Ağustostan Çok Sonra (Şiir)</i>	145
<i>Mine ENGİN TEKAY, Fötr Şapka (Hikâye)</i>	146
<i>Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA, Çince 大 Tay "Büyük" Kelimesi ile Yapılan</i>	
Damla, Dayı, Teyze ve Dede Kelimeleri Üzerine	150
<i>Prof. Dr. Nevzat GÖZAYDIN, Dergi ve Kitap Dünyasından</i>	160
Yabancı Sözlere Karşılıklar	165
YİTİRDİKLERİMİZ	
<i>Nail TAN, Ünlü Kırgız Hikâyeci ve Romancı Cengiz Aytmatov</i>	167
Şair, Yazar Ali Püskülüoğlu	173
HABERLER	
<i>Ayşe BALCI, Türk Dil Kurumunda Geçen Ay</i>	176
<i>Burçak OKKALI-Beyza GÜLTEKİN, İkizdere'de "Geçmişten Günümüze</i>	
Türkçe" Açık Oturumu	179
GENÇ TÜRK DİLİ	
<i>Âdem TERZİ, Türkçenin Söz Denzinde</i>	181
Türkçesi Varken	188
Bilmece Bildirmece	188
Öyküleriyle Deyimlerimiz Atasözlerimiz	189
Fıkra	190
<i>Âdem TERZİ, Gençler İçin Seçtiklerimiz</i>	191

Ömer Seyfettin'in “Başını Vermeyen Şehit” Adlı Öyküsünde Kendilik Bilinci

VEYSEL ŞAHİN

Ömer Seyfettin, Millî Edebiyat Döneminin en çalışkan kişiliğidir. Yazar, millî olanın peşindedir. Askerlik mesleğinin vermiş olduğu bütün mi-zaçları kendi içinde bir kendilik bilincine dönüştüren yazar, kalemini savaşın, ezilmişliğin ve yitirilmişliğin içinde yeniden sivriltilmesini bilmiş sanatçılarımızdandır. Varlığını milletin geleneksel değerleriyle yazın ikliminin üst basamaklarına farklı renk ve seste imgelere dönüştüren yazar, yazını dil, din ve geleneklerin inşasında bir araç olarak kullanır. Ömer Seyfettin'in sanat evreninde dil, din ve gelenek her zaman “öznedir” ve bu öznenin “nesnesi” her zaman yazındır.

Ömer Seyfettin, ruhunu milletin rahminde büyüterek, içkin bir yapıya dönüştürür. Makalelerinde, şiirlerinde ve öykülerinde, sancılı bir ruhla milletin ruhuna seslenen yazar, “Savaşın devam ettiği dönemde mücadelenin önemini arttırmak ve ona yeni ufuklar kazandırmak” (Argunşah, 1999: 9) amacıyla kalemini eğitmiştir.

Ömer Seyfettin için yazmak, milletin geleneksel değerlerini ve inançlarını büyütmenin tek koşuludur. Sanatçı, öykülerinde Türkçeyi bütün ihtişamı ile kullanarak, öykü-dil bağlamının merkezde oturduğu noktayı belirler.

Ömer Seyfettin, milletin varoluşsal değerlerini “Eski Kahramanlar, Başını Vermeyen Şehit, Pembe İncili Kaftan, Kütük, Vire Tek Tek, Ferman, Topuz, Kızılelma Neresi?” (Banarlı, 2004: 1105-1106) gibi öykülerinde işler.

Yazar, “Başını Vermeyen Şehit” adlı öyküsünde, bir milletin var olma mücadelesini sembolik değerler bütünü olarak ele alır. Ömer Seyfettin için var olmak, millî olana dönmekle mümkündür. Yazar öyküde, savaş ve milletin var olma arzusunu, inanç ekseninde büyütür. Böylece milletin tarihini, geçmişin

unutulmuşluğundan kurtararak, millî hafızayı canlı tutmayı amaçlar. Yazarın, bu uğurda kendine rehber edindiği yol, bir milletin kendini; dile, dine, toprağa ve geleneğe (vb.) dönüşmesi olarak ortaya çıkar.

Kendi olma bilincinde kahramanın/ milletin / sonsuz yolculuğu

Ömer Seyfettin, *Başını Vermeyen Şehit*¹ adlı öyküsünde bir milletin kendi olma bilincini ve mücadelesini okuyucusuna vermeyi amaçlar. Eserde kendilik bilincine erişen bireylerin, kendini milletini için ötelere taşıması arzusu öyküye, büyük bir derinlik kazandırır. Öykünün baş kahramanı Kuru Kadı'dır. Kendini tamamlamış bir kahraman olarak karşımıza çıkar. Jung'un ifadesi ile bu kişi "bilge adam" (Stevens, 1999: 34) veya başka bir tabirle Yüce birey'dir. Kuru Kadı, Yüce birey, olayların akışına yol veren ve insanları etkileyen ülkü bir değerdir. "*Kendi yetenekleri ve yüceliği ile bilinç ve bilinçdışı arasında, bağ kurabilen üst bir kişidir. Yüce birey, bilinçdışını algılayıp kontrolü altına alabilecek ve yansıtabilecek yüceliğe sahiptir. Bireyde, bireyleşim sürecinde, iç benliğin izdüşümü olduğu için erdemine eve yardımına gereksinim duyulur.*" (Gökeri, 1979: 77-78).

112

Kuru Kadı, varlığını dinin ve geleneğin eşliğinde bütünlerken milletin hafızasını da bütün yönleri ile kuşatır. Öyküde, Kuru Kadı'nın etrafındaki insanların kendi benliğinin etkisi altına alması, öyküdeki diğer kahramanların büyümelerine ve ruhsal olarak uyanmalarına sebep olur. Ötelere "Kızıllema"ya ulaşmak için açılan sancak, mekânın iz düşümünde kendini geleneğin, inancın ve yaşamın ellerinde büyüktür. Bu değerlerin en büyük kaynağı din ve geleneklerdir. Öyküde din, millî ruhu ve millî belleği büyüten en büyük güçtür. Kuru Kadı'nın kendini erişilmez bir noktaya çekmesi din ve geleneklerle bütünleşmesinden kaynaklanır.

"Askerler başlarını tepeden gelen sese kaldırdılar. Kuru Kadı'dan bepsi çekinirlerdi. Gayet sert, gayet titiz, gayet sinirli bir adamdı. Âdeta deli gibi bir şeydi. Sabahdan akşama kadar namaz kılar, zikreder, geceleri hiç uyumaz idi. Daba yattı uyuduğunu kaledi gören yoktu. Vali Ahmet Bey ona "Bizim yarasa" derdi. Zavallının "Dâüsseber" denilen hastalığını kerametine de yarırlar vardı." (age., 151).

Kuru Kadı'nın karakteri, öyküde onun oturduğu konumu güçlendiren bir mahiyettedir. Öyküde din, millî hafızanın dikey boyutta yükselmesini ve milletin varlığının ötelere taşınmasında sağlar. Bu yüzden Kuru Kadı öyküde kendini evrensel bir yükselişin merkezinde bulur. Kuru Kadı'nın yükselişi, kültürel

¹ Hülya Argunşah (1999), *Ömer Seyfettin Bütün Eserleri Hikâyeleri II*, Dergah yay., s. 150-160, İstanbul.

değerleri zincirleme bir şekilde birbirine bağlanmasındandır. Kendi içinde, kendi değerleriyle oturmayı başaran Kuru Kadı ontolojik olarak bir bütünlük arz eder. Kuru Kadı'nın fiziki yetkinliğe sahip olmaması ise, onun ruhsal derinliğinin ortaya çıkmasına sebep olur. “*Bu gün Grişgal'dan altı mil uzaktaydı. Palangaya yalnız Kuru Kadı karıştıyordu, esmer, zayıf yüzünü buruşturdu.*” (age., 151).

Kuru Kadı, fiziki zayıflığını ruhsal güçle tamamlar. İnsanın manevi değerlerle kendini tamamlaması, kişinin bütünlüğe erişmesini sağlar.

Kuru Kadı'nın Grişgal Kalesi'ndeki varlığı, askerler üzerinde iyi bir psikolojik etki yaratır. Palangadaki yüz on dört asker, onun göz bebeklerine bakar. Kuru Kadı'nın asker olmamasına rağmen, askeri bu şekilde etkilemesi Türk milletin doğuştan asker olarak yaratılışının bir göstergesidir. Yazar, Kuru Kadı'nın varlığı ile öykünün tarihsel dokusunu millî bir potaya taşır. Onun deneyimleri, yazar tarafından okuyucunun belleğine kazınmak istenir. Çünkü onun *tümkiimliksel veri alanı*² (Şahin, 2007: 6) kendi ruhunun oturduğu değerlerle çevrelenmiştir. Kuru Kadı'nın kendi bilincinin farkında oluşu, onun sadece yaşadıklarının değil, yaşayacaklarını da içinde barındırmasındandır. İnsani olarak, millî değerlerin kutsallığına sıkı sıkıya bağlanması Kuru Kadı'yı bir deli hâline getirir. Manevi değerlerin baskısı, onu, sabahları güneşin doğmasını bekleyen bir varlığa dönüştürür. Kuru Kadı'nın kendini tamamlayarak, millî-mitik bir varlığa dönüştürmesi, hayatın kişiyi evrensel bir yükselişe çekmesindendir. Onun yükselişi, evrenin ruhunun insanın ruhuyla bütünleşmesini sağlar. Her bütünleşme, bireysel anlamda bir başarı iken, toplumsal anlamda, yeniden doğuş anlamına gelir. Kuru Kadı'nın kendini mitik bir yapıya dönüştürmesi, içinde bulunduğu “durum”, “zaman”, mekân” ve “şahıslar” düzleminde gerçekleşir. Kuru Kadı ve arkadaşları Kurban Bayramı arifesinde vatanları için kendilerini kurban etmeye hazır kişiler olarak ortaya çıkar. Zaman, kutsal bir araç olarak kahramanları yaşam ile ölüm settine doğru iter. Bu settin açılmazlığı kutsal olan Kurban Bayramı ile açılmaya ve olayın bir mite dönüşmesine sebep olur.

² *Tümkiimliksel veri alanı*, insanın bütün öz değerlerinin saklandığı alandır. İnsan, yaratılışı gereği içine atıldığı dünyanın bütün sırlarını ve verilerini burada saklar. *Tümkiimliksel verini alanı*, genetik, kültürel evrensel ve insani değerlerin şifrelendiği alandır. İnsan, kendileşme yolunda bu alanı durmadan aşındırır. *Tümkiimliksel verini alanı*, karanlık ve derindir. Uzun ve dar dikey bir merdivenin eşliğinde bu alana inilir. İnsanoğlunun varlığını geçmişten alarak, günümüze kadar taşıyan aktif bir sığınaktır. İnsan ve dünya bütün bilinmezliklerini burada bulur. Bu alanın inşası zamanın işleyişi ile başlar. İnsanın kökensel olarak ilk örnek verileri burada korunur. Milletlerin geçmişini koruyup besleyen sıcak bir rahimdir. İçinde *insan, din, dil, ırk, hayat, geçmiş, şimdi, gelecek, rüya ve hayal* gibi bütünleyici değerler büyütülür. Tümkiimliksel veri alanı, bilinç katmalarını içinde barındırır (*Ara-yışlar Dergisi*'nin 2007 Ocak 16. sayıya yayınlanacak olan “Tahsin Yücel” in “Kumru ile Kumru” adlı Romanında Metanın Tabulaşması” adlı makaleden alıntı yapılmıştır).

"Yarın arefeydi. Öbür günkü bayram için hazırlanan beyaz kurbanlar küçük Gri-jgal palangasının etrafında oturuyorlardı." (age., 150). Yazar, öyküde zamanı kutsal bir anda dondurur. Kuru Kadı, zamanın donduğu bu noktada, görevini tekrardan üstlenir. Gri-jgal Kalesi'ni kutsal bir mabet haline getirir. Kutsal olan her şey, insanın varlığını ötelere taşıyan, onu zamanın elinden kurtaran bir değerdir. Yazar, Kurban Bayramı ile zamanı kutsal bir ana, mekânı ve insanları ise kutsal bir varlığa dönüştürür.

Kuru Kadı, "-Haydi gazileri uyandır. Kurban Bayramı'nı bugünden yapacağız. Koş. Bana da çabucak topçuyu gönder.

Çavuş bir eliyle bakır tolgasını tutarak koştu. Merdivene daldı. Kuru Kadı, uzakta kara yerin üstünde daha kara bir leke gibi yavaş yavaş ilerleyen düşman alayına dikkatle baktı. Gözlerini küçülttü, büyüttü. Önlerinde birkaç top da sürüklüyorlardı. Binden ziyadeydiler. Hâlbuki hisardaki gaziler? Kendisi ile beraber yüz on dört kişi... "Ama yine de haklarından geliriz!" dedi. Uyanan yukarı koşuyordu. Hisarın kapısının iyice bağlanmasını emretti. Sariğini, cüppesini, kılıcını, tüfeğini getirtti." (age., 152).

Kuru Kadı'nın savaşı algılama biçimi, bir milletin hayat anlayışını yansıtır. Onun için vatan, uğurda savaşarak ölünen, veya kurban olunan yerdir. Vatan için kurban olmak, bir milletin hayat anlayışını yansıtır. Bu anlayış göre vatan, Türk milletin bilinç ve bilinçaltında kendiliğe giden yolun en büyük sembolüdür. Kuru Kadı'ya ve arkadaşlarına göre vatansız bir Türk milleti, bitmişliğin sembolü ve kendi olamamadır. Yazar, Kuru Kadı'nın nezdinde Türk milletin kolektif bilinçaltında oluşturduğu vatan uğruna kurban olma inancını ortaya koyar. "Kurban Bayramı'nı bugün yapacağız." ibaresi öyküyü açan, öykünün temel duyuş tarzını ortaya koyan bir ibaredir. Öyküde eşik, savaşa girilecek olan Kurban Bayramı arifesidir. Ayrıca yazar, böyle bir kutsal günü, savaş anı ile kesiştirerek, güzelliğin, sevincin ve hoşgörünün önüne, yıkıcı, öldürücü ve kan dökücü olan bir savaş metaforu koyar. Bu iki kavramın ortak noktası kan dökme eylemidir. Müslümanlar için kutsal olan Kurban Bayramı, Tanrı için kan dökülen bir gündür. Savaş ise bütün yıkıcılığı ile insanı tehdit eden ve insanın kendi çıkarları uğrunda kan dök-tüğü bir durumdur. Burada ilahî olan ile beşerî olanın kıyaslaması vardır. İlahî olan "Din, millî bünyenin beslediği en büyük kaynaktır." (Kolcu, 2006: 20). Beşerî olan savaş ise insanın doyumsuzluğu ile beslenen bir canavardır. Yazar, öyküde ilahî olan Kurban Bayramı ile millî olan değerleri bir dairenin içine alır. Bu çemberin etrafını millî duyuş tarzı ile örerek, bir illetin millî refleksleri ve millî hafızasını harekete geçirmeyi amaçlar. Öykü bu yönü ile millî romantik unsurları

içerisinde barındırır. Hisardaki askerlerin hepsinin vatan için aynı duyguyu hissetmesi, oradaki insanların aynı duyuş tarzı ile beslendiğini gösterir. Palangadaki yüz yirmi dört asker, vatan için seve seve canlarını vermeye hazır kurbanlardır. Vatanı “hisarı” korumak için, gazilerin topyekûn olarak kendi millî değerlerine sarılması ve bu değerlere dönüşmesi, oradaki insanların millî havzalarının oturduğu zeminin ne kadar zengin olduğunu gösterir. Öyküde aynı havzada yoğrulan millî hafıza, savaşın kapıya dayanması ile millî bir reflekse dönüşür. Bundan dolayı öyküdeki kahramanlar bedensel ve bilinçsel olarak aynı hayallerin ve düşüncelerin peşinden koşmaktır. Aktaş, aynı “duyuş tarzı ile kendi benine yönelen insan temelde millî ve mahallî olan bu değerleri, ait oldukları iklimde tespit edip değerlendirdikten sonra, insanlığın hizmetine sunar.” (Kolcu, 2006: 16). Böylece Kuru Kadı ve gaziler ortak bir mekânda çoğul bir bireyleşmeden ziyade, aynı değerler etrafında toplanan ve büyüyen bir ruha dönüşür. Öyküdeki kahramanlar dönüşüm esnasında kendi varlığını sorgulamak yerine, mensubu olduğu milletin değerlerine dönüşerek, milletin topyekûn sesi haline gelir.

Öyküde önemli olan diğer iki karakter Deli Mehmet ve Deli Hüsrev’dir. Ömer Seyfettin, Deli Mehmet ve Deli Hüsrev’in şahsında Anadolu insanının yaşam felsefesini ortaya koyar. Bu iki Anadolu dervişinin dünyanın nimetlerinden medet ummayarak, bireysellikten ziyade toplumsal değerler bütününe sarılışı, o dönemde yaşayan Anadolu insanının hayat anlayışını gösterir. Kendi yaptıkları kendi olma bilincinde yolunda önemli göstergeleri de yanında taşırlar. Bu iki Anadolu dervişinin bilinç katmanları³, millî ruhunun millî bir reflekse dönüşerek, bütün milletin bilincini yakmasına neden olmuştur.

“Bedenler, kalkanlı, tüfekli, dolu gazilerle dolmuştu Palanga’nın rubu, neşesi, keyfi olan iki arkadaş bu esnada tubaf tubaf laflar söyleyip yine herkesi güldürüyorlardı. Bunların ikisine de deli derlerdi. Deli Mehmet, Deli Hüsrev... Serbat muharebesinde hayale sığmayacak yararlılıklarıyla masal kahramanı gibi inanılmaz bir şöbret kazanan bu iki deli hiçbir nizamla, hiçbir zapt u rapta girmeyen dünya şerefinde gözleri olmayan Anadolu dervişlerindendi. Her zaferden sonra kumandanları onlara rütbe hil’at, murassa kılıç gibi şeyler vermeye kalkınca, gülerler; “istemeyiz! Fani vücuda kefen gerektir. Hil’at nadanları sevindirir...” derler, Hak uğrunda gayretine ücret, mükâfat, sabaş kabul etmezlerdi. Harp onların bayramıydı. Tüfekler, oklar atıl-

³ Bilinç katmanları: Bilincin tüm yönlerini kapsar. Bilinçdışı, bilinçaltı ve bilinçten meydana gelir. Ortak bir birleşimi ve iletişimi simgeler. İnsan, bilinç katmanları arasındaki iletişimi ne kadar sağlıklı ve başarılı kurarsa hayatta da o derece başarılı olur.

*mağâ... toplar gürlemeğe... kılıçlar, kalkanlar şakırdamaya başladı mı bemen
çoşarlar, kendilerinden geçerler... naralar savurarak düşman saflarına saldı-
rırılar... alevi gözlerle takip edilmeyen canlı bir yıldırım olup tutuşurlardı.”*
(age., 153).

Yazar, Deli Mehmet ile Deli Hüsrev'i anlatırken onların kişiliklerini millî bir coşku ve heyecanla ortaya koyar. Yazar, bu iki kahramanı mitik bir kahraman olarak okuyucunun bilincine yerleştirmeyi amaçlar. Ancak buradaki “deli” sözcüğü “Aklını yitirmiş olan, akli dengesi bozulmuş olan” (*Türkçe Sözlük*, 2006: 489) anlamından ziyade; coşkun, çılgın heyecan ve güçlü gibi yan anlamlarıyla kullanılır. Aynı alıntı metninin içinde kahramanların “*deli*” ve “*derviş*” sıfatları ile kimliklerinin ortaya konması kelimenin yan anlamı ile kullanıldığını gösterir. “*Deli*” ve “*derviş*” sözcüğü, ortak bir kavram olan “mecnun” yani “coşkun” bir şekilde âşık olma edimi ile özdeşleşir. Yazar, Deli Mehmet ve Deli Hüsrev'i dini ve milleti uğruna kendini feda eden “mecnun” gibi ortaya koyar.

Deli Mehmet ve Deli Hüsrev, bulundukları mekânda yaptıkları bu türden davranışlarla mitik bir kimlik kazanır. “*Harp onların bayramıydı*” cümlesi, Deli Mehmet ve Deli Hüsrev'in, savaşı en kutsal gün olarak algıladığını ve vatan uğruna deliye dönüştüğünü gösterir. Öyküde Deli Mehmet ve Deli Hüsrev'in kendilerini savaşın ortasına bir bayramlaşma alanına atar gibi atması, kahramanların kendilerini sonsuza taşıma coşkusundandır. Çünkü insan, potansiyel olarak kendini yüceltme ve zamanın elinden kurtarma enerjisini her zaman içinde hazır bulur. Böylece yeniden ve sürekli var olmayı sağlayarak, toplumun doğumunu, yaşamını ve kültürünü ebediyete taşır. Savaş, Deli Mehmet ve Deli Hüsrev için yitirilmiş cennetin kapılarını açacak yegâne anahtardır. Bu yüzden kendilerini coşkun bir kişilik ve yüce bir derviş edası ile savaşın içine atarlar. Deli Mehmet ve Deli Hüsrev'in savaşı, bir yükselişin basamağı olarak algılamaları, ruhlarında taşıdıkları millet olma bilincindendir. İki kahramanın içlerinde taşıdıkları kendi olma bilinci, maddeleşen dünyanın yüzüne atılmış bir tokattır. Deli Mehmet ve Deli Hüsrev, dünyanın kendilerine sunduğu nesneleri, içtenliğin ve var olmanın ezeli düşmanı olarak görür. Çünkü bu iki Anadolu dervışı, Anadolu insanının ruhu ile Anadolu toprağının bir araya geldiği ortak bir var olma noktasıdır. İçinde bulundukları atmosferi ortak değerler evrenine çeviren Deli Mehmet ile Deli Hüsrev, mekânı milletleştirerek, bir yıldırım savaşçısı gibi oradan oraya koşar. *Koşmanın ve arzu etmenin temelinde köke, dine, dile, toprağa ve millete dönüş vardır.* İnsan, bilinçaltının derinliklerinde bu tür dönüş izleklerini her zaman hazır bulur. Deli Mehmet ve Deli Hüsrev, varlıklarını bu

dönüş izlekleri ile çoğaltır. Onların bilinçaltı bir değerler mahzenidir. Jung, bilinçaltısını “*insanlığın düşünce ve bilgi gelişimindeki önemsiz ve düşük bir aşama değil, aksine onun tüm dürtülerini, duygularını, hareketlerini ve düşüncelerini şekillendiren bir bölge*” (Kısa, 2005: 28) olarak tanımlar. Bu iki Anadolu dervişinin, içtenlikle yaşamayı ve şehit olmayı istemeleri kendi evrensel varlıklarını veya görevlerini yerine getirme isteklerindendir. Böyle bir istek, ancak kendini millî değerlerine dönüştüren insanlar tarafından yapılabilecek bir şeydir. Kahramanların yaşamalarını ve tercihlerini milleti uğruna kullanmaları ve bu uğurda hayatın gerçeği olan ölümle dalga geçmeleri onları yüceltir. Deli Mehmet ile Deli Hüsrev coşkun bir şekilde yüceldikçe, kendilerine mahsus olan değerleri de yüceltirler. Öyküde onların coşkun şekilde yükselişi, bir doğumu da imgeler. Çünkü insan evrensel olarak, doğum ile ölüm arasında sürekli bir salınım içerisinde. Öyküde, bu salınımın millî bir desen alması, toplumun benzeşimlerini, alışkanlıklarını ve yaşam biçimlerini ortaya koyar. Yazar böylece öyküde geçmişten şimdiye, şimdiden geleceğe taşınan değerleri, toplumun hafızasında kaydeder. Her kayıt, kendini kolektif bilinçaltında “zaman olarak bizi aşan ve atalarımızın yaşamlarına ilişkin ezeli (sonsuz) imgeleri kapsayan.” (Kısa, 2005: 42) bir bölümde korunur. Kolektif bilinçaltı Deli Mehmet ile Deli Hüsrev’in içlerinde taşıdıkları ata mirası, düşmana saldıрма içgüdüsü, vatan ve onun uğruna şehit olma edimleri ile doludur.

“*Kuru Kadı*”

Ya Rabbe'l Âlemin...

diye ellerini kaldırdı. Bir duaya başlayacaktı Deli Mehmet yalın kılıç karşısına dikildi. Palabıyıklı gök yüzü ... geniş beyaz cehresi yeni doğmuş bir ay gibi parlıyordu.”

Duayı bırak, efendi dedi gaza duadan efaldır. Gel lütfen bize şu kapıyı aç. Kalbindeki bu korkuyu at. İşte hepimiz hazırız. Şu ayağımıza gelen gaza fırsatını kaçırmayalım.” (age., 154).

Yazar öyküde milletin kendini var etme çabasını ve dine bakışını, yukarıdaki cümlelerde açıkça belirtilir. Yukarıda öyküden alıntı yapılan bölümde aklın ve çalışmanın ön plana çıktığı, insanın elde etmek istediğini ancak emek vererek elde edeceği açıkça vurgulanır. Sadece Allah’a sığınmak yerine, insana var olmak için kendisini ateşe atması gerektiği belirtilir.

Ömer Seyfettin öykülerinde, din ve geleneksel değerler, kendi olma bilincine giden yolunda önemli bir yere sahiptir. Ömer Seyfettin “Başını Vermeyen Şehir” adlı öyküsünde, insanın ilk önce kendine ve kendi değerlerine dönmesi gerektiğini belirtir. Yazara göre insan, kendine değerlerine döndükten sonra da

bu değerlerle yetinmemeli ve bu değerleri geliştirerek, dünyanın işleyişine alternatif ülkü değerler sunmalıdır. Yazar, hayatı anlamlı kılmak için bu değerlerle kahramanları üst bir kimlikle karşımıza koyar. Deli Mehmet'in gaza etme arzusu, onun bu yolda bir kahraman olduğunu gösterir.

"Bugün can, baş veda olsun... Babusus yârin kurban bayramı...

Fakat bakınız maksadım ne? Bugün cuma... bem de arefe... Bugün hacılarımız Arafat'ta, diğer müminler camilerde bizim gibi gazilerin hasreti için dua etmekte... Bundan şüphesi olan var mı?

Hayır

Hayır olsa.

Hayır

...

O halde münasip olan budur ki; biz de namazlarımızı eda edelim.

Gözlerimizin yaşını dökelim. Dua edelim. Birbirimizle belalleşelim sonra gazaya girişelim. Kalanlarımız gazi, ölenlerimiz şehit olsun! Dünyada iyi nam ile anılsın. Ahirette peygamberimizin alemi dibinde toplanalım...

Ne dersiniz?" (age., 154-155).

118

Ömer Seyfettin, dinî olgularla, bütün Müslümanların ortak bir noktada buluşmasını sağlar. Gazayı dinsel bir gereksinimin sonucu olarak görür. Öyküde gaza, dini, milleti ve vatani korumak için yapılan bir karşı koyuştur. Özellikle din ve geleneksel değerler insanlara güç veren bir unsur olarak belirginleşir. Dinin insan verdiği güçle bir bütün olan askerler gazayı kabullenmişlerdir. *"Evrensel dinlerin diğer bir özelliği bütünlük, topyekûnluk iddiasıdır... İnsan hayatının bir yönü ile bir alanı ile yetinmez ve insan hayatını bir bütün olarak değerlendirir."* (Sarıkçıoğlu, 2002: 264). Böylece o dine mensup olan bütün bireyler, aynı gazanın tamamlanmasında bir parçaya dönüşür. Ayrıca yazar, dinî değerleri kullanarak insanların kutsal bir değere dönüşmesini de sağlamış olur. Allah yolunda çıkılan her sefer veya gaza, yitirilmiş kutsal cennetlerin yeniden keşfedilmesi anlamına gelir. Bu yüzden yazar, öyküdeki bütün kahramanları *"inanç ve devlete bağlılıklarından asla taviz vermeyen kahramanlar"* (Enginün, 1992: 41) olarak çizer. Düşmanın üzerine bütün varlıklarıyla hücum eden kahramanlar, dinin vaat edilmişliklerini kazanmak için bir hücumla kalker. Hücumla kalkan kahramanların kendilik sürecinde, millî değerlere dönüşmesi ancak kendi içlerindeki güce hücum etmesi ile olur.

"Ansızın Türk köylerinden atılan işaret topları" işitildi. Bu "biz dört-nala geliyoruz!" demekti. Kuru Kadı eli ile bisarın kapısını açtı. Grişgal gazileri "Allah Allah" navaları ile müthiş bir umman tuğyanı gibi fıskırdılar.

İki koldan hücum oluyordu. Kollardan birisine Deli Hüsvrev, birisine Deli Mehmet baş olmuştı.” (age., 155).

Grişgal Kalesi’ndeki taarruz, insanın bütün trajik gerçeklerini görmeyerek ya da onları öteleyerek gerçekleşir. Türk milleti, içinde taşıdığı ilahî (Allah) güçle bütün insanlığın adına nara atar. “*Nara atmak*” deşimi burada çoklu bir çağrışım değeri olarak kullanılmıştır. İnsan veya insanlık neden nara atar veya atmali midir? “*Nara atmak*”, bir gücün, canlılığın, başkaldırının, insan olmanın ve millet olmanın getirdiğı bir görevdir. Gazilerin “*nara atarak*” deniz gibi yüzeye fıskırmaları, onların içlerinde taşıdığı insan ve millet olma başkaldırısı ve bilincinden başka bir şeydir. Bilinçaltındaki denizin yüzeye çıkışı *tümkişliksel veri alanının* tekrardan harekete geçmesini sağlar. Her gazi “umman tuğyanı gibi fıskırır.” ibaresinde “fıskırma”, bireyin veya Türk milletinin dikey bir doğrultuda yükselmesi ve kendilik sürecini tamamlaması anlamına gelir. Bilinçaltındaki *tümkişliksel verilerin* baskısıyla dışa doğru itilen ruhsal güç, bilinç eşliğinden dışarı çıkarak kendini “Allah Allah” naralarına dönüştürür. Öyküde sese dönüşüm, Türk milletinin ruh bütünlüğü ve canlılığı sayesinde dünyanın yüzüne bir tokat gibi değeri. “*İnsanın kaderi ruhunda yatar*” diyen Herodot, Türk milletinin kaderini, dini ve ruhunun ulviliğı sayesinde büyüttüğünü doğrular. Türk milletinin en küçük ferdi olan Türk çocuğı, dünyaya gözlerini açmasıyla bu ruh bütünlüğü ile izdivaç eder. Vatan anasıdır, devlet babasıdır. Bütün Türk çocukları bunu bilir ve kendilerini bu yönde şekillendirir. Adler, “*Her tür karakter özelliğı kişinin çocukluktan beri ruhsal gelişimin girdiğı yöne olarak şekillenir.*” (Adler, 2003: 181) der. Deli Mehmet ve Deli Hüsvrev’in her ikisinin de hücumu geçen kollardan başında olması “Başını Vermeyen Şehit”in neden başını vermemesi gerektiğini imgeler. Düşman karşısında amansızca mücadele eden ve yıldırım gibi çakan bu iki kahraman, Kuru Kadı’nın gözünde ilahî bir güce ulaşır. Bir düşman kumandanının kılıcı ile başını veren Deli Mehmet, baş olmanın ve başsız kalmanın Türk milletinin bilincindeki izlerini ortaya koyar. Başsız kalmak, yok olmak demektir. “*İnsan başı genel olarak faal prensibin şiddetini temel eder. O, yönetme, emretme ve aydınlatma yetkisini de muhtevindir. Ayrıca maddenin bir tezahürü olan vücuda nispetle ruhun tezahürünün de timsalidir. Yuvarlak biçimi ile insan başı, vaktiyle Eflatun’un dediğı gibi bir kâinata benzer. Gerçekten de o, adeta küçük bir kâinattır.*” (Ocak, 1989: 50) Bu yönüyle bütün âlemlerin sıkıştırılmış mikro evrenidir. Bu yüzden Deli Hüsvrev, Deli Mehmet’e “*Canını verdin başını verme Mehmet!*” (age., 156) der. Başsız kalmak ebediyen yok olmak demektir. Yok olmak, sonsuzluğun içinden geri gelmemek ve silinmek demektir. Yok olmak, ölmek anlamında değeri, ebediyet gücünün elden alınması ve tarihin zaman akışı içinde unutulmaktır. İzutsu “*Bilinci fena tecrübesinden sonra beka zincirine ulaştırı-*

lan kişiler, mutlak ile fenomenel olan arasındaki ilişkiyi Vahdet ve kasvetin bir coincidentia oppsidorum'u olarak tecrübe eder." (Izutsu, 2003: 32) der. Bundan dolayı Kuru Kadı, sonsuzluğu aralamak ve trajik duvarı yıkmak isteyen Deli Mehmet'i bir ışık bir nur olarak tekrardan diriltir. Deli Mehmet'in dirilişi, Yüce birey olma yolunda girdiği evreyi, millî bir kahraman edasına bürünerek tamamlamasıyla bir "ışık" ve "nur" dönüşür. "Işık" ve "nur" temiz olanı sembolize eder. Işık; yaşamayı ve sıcaklığı, nur ise sonsuzluğu insana bahşeder. İnsanoğlu yaşadığı sürece, temiz ve saflığı sembolize eden ışık ve nuru içinde her zaman hazır bulacaktır. Işığın olmadığı her yer karanlık, soğuk ve kıymıtsızdır. Gizlenmişlik ve kaybolmuşluk ışığın kimyasını bozar. Bu yüzden insan her zaman ışık ve nura doğru bir çekilişin içindedir. İnsanoğlunun ışığa ve nura doğru çekilişi insanın asli görevidir. Çünkü bütün varlıklar dünyaya inmeyle bu çekiliş anın içine atılır. Atılma dikey bir doğrultuda derinlik kazanırken, insanın kendinin farkına varması ile dikey bir doğrultuda yükselişe geçer. Ancak ne var ki bu çekiliş, nasıl, ne zaman ve nerede olacaktır? Deli Mehmet, ilahî görevini yerine getirerek, dünyadan ayrılır.

"-Mehmet, Mehmet! Canını verdin başını verme Mehmet!

Bu nara o kadar müthiş, o kadar müesser, o kadar yanıktı ki... Kuru Kadı "Vah Deli Mehmet'miş!" diye olduğu yerde dikili kaldı. Durur durmaz, o an, kırk adım kadar yaklaştığı kesik başlı şehidin yerden fırladığını gördü. Nefesi tutuldu. Şaşırdı. Bu başsız vücut uçar gibi koşuyordu. Kendi kellesini götüren zırhlı şövalyeye yetişti eliyle öyle bir vurdu ki... lain hemen yüksek atından tepesi üstü yuvarlandı. Götürmek istediği baş elinden yere düştü Deli Mehmet'in başsız vücudu canlıymış gibi eğildi. Yerden kendi kesik başını aldı hemen oracığa yorgun bir kahraman gibi uzanıverdi. Bunu Kuru Kadıdan başka kimse görmemişti! Herkes kaçan düşmanı kovalıyordu." (age., 156).

Kuru Kadı'nın gördüğü, Deli Mehmet'in nezdinde Türk milletinin var olma mücadelesidir. Türk kültüründe "başsız kalmak" Deli Mehmet'in şahsında ölümsüzlüğü imgeler. Çünkü onun başını vererek şehit olması aynı zamanda bir yükselişin de sebebidir. Onun dirilişi, Türk milletinin benliğini ve değerler dünyasının tekrardan dirilmesini sembolize eder. Düşen veya kesilen başın, düşmanın elinde kalması, vatanın ve milletin bütün değerlerinin yok olması anlamını taşır. Başın "komutanın, yüce bireyin" düşman şövalyesinin elinden alınamaması, Türk milletinin yok oluşu anlamına gelir. Öyküde, şövalye batıyı sembolize eder. Batı, tıpkı bir şövalye gibi bütün gücü ile Türk milletinin üzerine abanır. Onun kan dökücülüğü şövalye ile bir karaktere dönüşmüştür. Kara bir toz bulutuyla birlikte gelen düşman ordusu, kötülüğü ve kan dökücülüğü

de beraberinde getirir. Öyküde Batı ve onun düzenini, kara karga, ejderha ağzılı top, Zigetvar Kalesi ve şövalye sembolize eder. Yazarın bu şekilde semboller dünyası kurması onun bilinçaltındaki Batı düşüncesini tanımlar. Öyküde her sembol, dinamik bir boyuta sahiptir. Kargalar, karanlığın, ölümün ve savaşın habercisidir. Savaşın ve kötülüğün sembolü olan kargalar, Zigetvar Kalesi'nin üzerine karanlık bir perde gibi çekilir ve her çılgılık atışlarında, ölümün ve kan dökücülüğün sözcülüğünü yaparlar ve çağrışım değeri olumsuzlama yüklüdürler. Aynı zamanda evrensel bir sembol niteliğindedir. Erich Fromm göre; “*Evrensel sembol, sembolize eden ile sembolize edilen arasındaki doğrudan sürekli ve rastlantısal olmayan bir ilişkiyi kavrayan tek semboldür.*” (Fromm, 1990: 34). Yazar, tüm insanlığın dilini kullanarak, evrensel bir sembol şebekesi kurar. Çünkü “*kargalar havaya boşaltılmış bir çuval canlı kömür elemleri gibi karmaşık geçiyorlar, sü-kûtu parçalayan sivri sesleriyle garklıyordu.*” (age., 151).

Yazar, kargaların evrensel olarak sembolize ettiği değerleri de bir karanlık gibi öykünün içine taşır. Zigetvar Kalesi ise “Kızıllema”nın karşısına dikilen kara bir duvardır. Zigetvar Kalesi, Türk milletinin, tarih öyküsü içinde öte/öte-lere ve ötekilerine ulaşma idealine izin vermeyen kara bir kapı olarak karşımıza çıkar. Ömer Seyfettin, Zigetvar Kalesi'nin görünümünü şöyle çizer.:

“*Karşıda... yarım mil ötede Toygun Paşa'nın son mubasarasında çılgın kışın biddeti sayesinde kurtulan Zigetvar Kalesi, sönmüş bir yanardağ gibi, simsiyah duruyordu*”, (150)... “*Yalnız şu Zigetvar yıkılmaz. Bir ölüm seddi hâlinde “Kızıllema” yolunu kapatıyordu. Sanki bu uğursuz kargalar hep onun mazgallarından taşıyor, anlaşılmaz bir lisan çirkin küfürlerine benzeyen sesleriyle her tarafı gürültüye boğuyorlardı.*” (age., 150).

Zigetvar Kalesi, bütün karanlığı ile öte/ öte-ler ve ötekilerin dünyasının önünde bir ölüm setti gibi durur. Yazar, Zigetvar Kalesi'ni ölümün ve sönmüşlüğün arkasındaki direnişiyle ortaya koyar. Yazar Zigetvar Kalesi'ni sönmüş bir yanardağa ve ölüm settine benzetir. Benzeşim yönü, karanlık ve ölmüş olmasıdır. Zigetvar Kalesi, mekân olarak bütün Avrupa'yı sembolize eder. Mekân sembolize ettiği değerler bütünü ile insan zihninde anlam kazanır. Mekânın insanla olan ilişkisi, ilişkiye giren kişinin psikolojisine göre şekillenir. İnsan ile mekân arasında her zaman bir bütünlük vardır. Çünkü insanın ruhu mekâna, mekânın ruhu da insana siner. Bachelard “*Dünya bir yuvadır, sonsuz bir güç dünyadaki varlıkları bu yolun içinde tutar.*” (Bachelard, 1996: 125) der. Bütünlük duygusu, kendini daima zaman içinde diri tutar. Mekânın içindeki nesne ve canlılar da kimliklerini buna göre kazanır. Topların ejderhaya benzetilmesi, nesnenin, me-

kândaki işleyişine, insana hizmet etme yeteneğine göre, kendini ve değerini yüceltir. Karanlığın içinde patlayan top, tıpkı ejderha gibi etrafını ateş içinde bırakır. Her ateş parçası, içinde hem yakıcılığı hem de canlılığı simgeler. Yazar, karşıt gücü sembolize eden semboller ortaya koyarken bunları belirgin kılmak için, millî değerleri sembolize eden semboller kullanır. Deli Mehmet, şövalyenin karşısında beyaz bir ışık olarak belirginleşir. Deli Mehmet'in başını verdikten sonraki dirilişi sebebi manevi gücü sembolize etmesindendir. Aynı zamanda kılıç ve kalkan da toplum karşısında kendine yer edinir. Halk doğruyu ve ülküyü kendine değer olarak benimser. Zigetvar Kalesi'nin karşısında ise Grijgal Kalesi bir yuva görüntüsüyle yerini alır. Zigetvar Kalesi ile Grijgal Kalesi değerler ve sembolize ettikleri açısından büyük bir çatışma içerisindedir. Her kale kendi sembolize ettiği âlemini dünya üzerinde sınırlar. Grijgal Kalesi, düşmanın karşısında Türk ulusunun siperini oluşturur. Bu yüzden vatanla özdeşleşmiştir. Bütün karanlık güçleriyle saldıran düşman, kutsal olanı alıp yutmak ister. Grijgal Kalesi ise kutsal meyveyi koruyan bir kabuk görevi üstlenir. Bachelard, "*Düşman kalesinin bir bölümünü ele geçirse bile geri çekilme olanağı her zaman olacaktır. İmgeye genel çizgisini veren sanmak biçiminde bu geri çekilmedir.*" (Bachelard, 1996: 148) düşmanın geri çekilmesindeki nedenleri ortaya koyar. Mekânın içinde yücelme duygusu Deli Mehmet'in başını vermesiyle ilahî boyuta taşınır. Grijgal Kalesi önündeki var olma mücadelesi, dinî bir yücelme ile son bulur. Deli Mehmet'in dirilişi ve Kuru Kadı'nın bu olayı görmesi, öyküyü mitopeotik bir yapıya dönüştürür. Olağanüstü olay karşısında şaşırان Kuru Kadı, hem kalesini hem de kendini sonsuz bir dönüşün içinde bulur. Kuru Kadı'nın bu olaydan sonra bilincini yitirmesi, olağanüstü olayların insan zihninde bıraktığı silinmez etkiyi göstermesi bakımından önemlidir. Bu etki, on iki yıl sonra Zigetvar Kalesi işgal edildiği esnada tekrar ortaya çıkar. Kuru Kadı secde eder bir durumda şehit olmuştur. Çünkü onun ölümü, şehit olanı görmesiyle kendine müjdelenmiştir.

Sonuç olarak, Ömer Seyfettin, "Başını Vermeyen Şehit" adlı öyküsünde Türk milletinin kendi olma bilincini ve varoluşsal mücadelesini ortaya koymuştur. Sade bir dil ile Türk milletinin millî şuurunu tekrar harekete geçiren yazar, kendi kimliğini de Türk edebiyatının içinde sabitleştirmeyi başarmıştır.

Yaşam bütün gücüyle insana var olmayı emreder. Bir milletin var olması ise kendi değerlerine bağlı kalmaktan geçer. Ömer Seyfettin, "Başını Vermeyen Şehit" adlı öyküsünde Türk milletinin değerler bütününe tekrar dirilterek, bizim gelecekte takip etmemiz gereken yolu çizerek ve Türk milletinin bu yolculuğunu kavram, semboller ve kişiler düzleminde etkili bir şekilde ortaya koyar.

Kaynakça

- Adler, Alfred (2003), *İnsanın Doğasını Anlama* (Çev. Deniz Başkaya), İlya yay., İzmir.
- Argunşah, Hülya (1999), *Ömer Seyfettin Bütün Eserleri Hikâyeleri II*, Dergah yay., İstanbul.
- Bachelard, Gaston (1996), *Mekânın Poetikası* (Çev.: Aykut Derman), Kesit yay., İstanbul.
- Banarlı, Nihat Sami (2004) *Resimli Türk Edebiyatı II*, MEB yay., Ankara.
- Enginün, İnci (1992), “Ömer Seyfettin’in Hikâyeleri”, *Doğumunun Yüzüncü Yılında Ömer Seyfettin*, Atatürk Kültür Merkezi yay., s.37-49, Ankara.
- Fromm, Erich (1990), *Rüyalar Masallar Mitoslar* (Çev.: Aydın Arıtan, Kaan H. Ötken), Artan yay., İstanbul.
- Gökeri, A.İ. (1979), *Arketipe Dayanan Yeni Bir İnceleme Yönteminin Tanıtılarak İngiliz ve Türk Edebiyatında Romans ve Epik Niteliğinde Yapıtlara Uygulanması*, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayımlanmamış Doktora Tezi) Ankara.
- Izutsu, Toshihiko (2003), *İslam’da Varlık Düşüncesi* (Çev.: İbrahim Kalın), İnsan yay., İstanbul.
- Kısa, Cihad (2005), *Carl Gustav Jung’da Din ve Bireyleşme Süreci*, İzmir İlahiyat Vakfı yay., İzmir.
- Kolcu, Ali İhsan (2006), *Millî Romantizm Açısından Cengiz Aytmatov*, Ötüken yay., Ankara.
- Ocak, Ahmet Yaşar (1989), *Türk Folklorunda Kesik Baş*, Atatürk Kültürünü Araştırma Enstitüsü yay., Ankara.
- Sarıkcıoğlu, Ekrem (2002), *Din Fenomenolojisi* (Dinlerin Mahiyeti ve Tezahür Şekilleri, S.Ü. yay., Isparta.
- Stevens, Anthony (1999), *Jung* (Çev.: Ayda Çayır), Kaknüs yay., İstanbul.
- Şahin, Veysel (2007) “Tahsin Yücel’ in “ Kumru ile Kumru ” Adlı Romanında Meta-nın Tabulaşması”, *Araştırmalar* dergisi, Ocak, S.: 16, s.1-12, Isparta. (Yayımlanacak Yazısı Alınmıştır.)
- Türkçe Sözlük* (2006), Türk Dil Kurumu, Ankara.